

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ ТА НАУКОВОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

*С.Я. Берсуцька, канд. екон. наук доцент
Донецький університет економіки та права, м. Бахмут*

Входження України до єдиного європейського освітнього простору вимагає відповідної модернізації національної системи вищої освіти, підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців і посилення ролі їх самостійної роботи у навчальному процесі. Справжній фахівець в умовах глобалізації суспільства – це та людина, що вміє самостійно приймати рішення, самостійно досягати поставленої мети, володіє навичками власними силами здобувати знання, вдосконалювати свою фахову майстерність. Самостійна робота, яка сприяє поглибленню знань та вдосконаленню вмій і навичок, розкриває можливості для їх застосування, що є визначальним чинником виявлення компетентності майбутнього фахівця у певній галузі.

Концептуальні засади самостійної роботи студентів (СРС) визначено у наукових працях Н. Бороздінова, Л. Вяткіна, Е. Голант, О. Кірсанова, В. Ляудіса та ін. Ґрунтовному дослідженню ролі СРС вищих навчальних закладів (ВНЗ) у підвищенні ефективності підготовки сучасного фахівця присвячено праці А. Алексюка, С. Архангельського, В. Загвязинського, Р. Нізамова тощо. Сьогодні, коли основним завданням освіти є створення необхідних умов для оволодіння людиною способами отримання нових знань, вмій, навичок, компетенцій; формування здібностей навчатися впродовж життя, особливе місце в організації навчання має бути відведено самостійній роботі студентів економічних спеціальностей. Враховуючи стан розвитку економіки України, на сучасному етапі розвитку вищої школи важливо стимулювати студентів до самостійної підприємницької діяльності шляхом читання відповідного циклу вибіркових дисциплін, розроблення короткострокових навчальних бізнес-програм, відкриття при факультетах, кафедрах бізнес-інкубаторів, консультаційних центрів, центрів із надання організаційної і правової допомоги підприємцям, проведення науково-пошукових робіт на замовлення бізнес-структур, залучення до роботи в бізнес-структури науково-педагогічних працівників та студентів. Підходи до такої форми роботи у вищій школі потребують докорінних змін, на сучасному етапі самостійна пізнавальна діяльність повинна стати основою освіти, важливою частиною процесу підготовки фахівців-економістів. Як і інші форми та методи навчання у ВНЗ, самостійна робота передбачає поетапне засвоєння нового матеріалу, його закріплення, застосування на практиці, повторення матеріалу. З огляду на це, вченими виокремлюється зовнішня та внутрішня сторона цього поняття: з одного боку, самостійна робота розглядається як педагогічний засіб організації й управління самостійною діяльністю студента в навчальному процесі, з іншого боку, – це специфічна форма навчально-наукового пізнання. Пізнавальна діяльність студентів в процесі виконання самостійної роботи характеризується високим рівнем самостійності та активності, сприяє залученню суб'єкта до творчої діяльності. У цьому контексті особливого значення набуває формування в процесі СРС їх пізнавальної самостійності, яка, на думку О. Савченко, визначається «як сформованість прагнення і вміння пізнавати в процесі цілеспрямованого пошуку... У сучасній дидактиці вважається, що пізнавальна самостійність виявляється в потребі та вмінні студентів, самостійно мислити, у здатності орієнтуватися в новій ситуації, самому бачити питання, завдання і знаходити підходи до їх розв'язання» [1]. Організація СРС у вищій школі потребує змін, що пов'язані із запровадженням модульно-рейтингової організації навчального процесу та широким впровадженням при цьому інформаційних технологій у навчальний процес.

Сучасні нормативні документи Міністерства освіти і науки України визнають СРС основним видом навчально-пізнавальної діяльності студентів. Навчальний час, відведений на СРС, регламентується навчальним планом і повинен становити не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу студента, відведеного на вивчення конкретної дисципліни. Повноцінна самостійна робота студента в комп'ютерних лабораторіях, читальних залах, на об'єктах майбутньої професійної діяльності, участь в наукових дослідженнях формує сучасного фахівця, здатного практично застосувати осмислену інформацію і приймати професійні рішення. Важливою умовою забезпечення

високої конкурентоспроможності випускників економічних спеціальностей є інтеграція вищої освіти, науки і бізнесу. В провідних країнах світу, які займають найвищі позиції за рівнем розвитку національної вищої освіти у світовім рейтингу, неухильно збільшується частка досліджень і розробок в структурі навчання висококваліфікованих фахівців у грошовому вираженні, тобто в закладах вищої освіти цих країн більшою мірою реалізується принцип «навчання через дослідження і розробки». Визначальним чинником економічного зростання в умовах глобалізації є не матеріальна, а інтелектуальна складова – знання людини, які спричиняють зростання продуктивності праці та величини ВВП.

Таким чином, самостійна робота студентів ВНЗ – найважливіша передумова повноцінного оволодіння знаннями, вміннями та навичками, які дадуть можливість більш ефективно адаптуватися нашій країні в глобалізованому економічному просторі, забезпечивши високу конкурентоспроможність національної освіти та економіки загалом.

Перелік посилань:

1. Журавська Л. М. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів у ВНЗ / Л. М. Журавська // *Освіта та управління*. – Т. 3. – 1999. – № 2.2. – С. 65.
2. Куклін О. Стратегічні пріоритети розвитку вищої освіти України / О. Куклін // *Вища школа*. – 2012. – № 8. – С. 28-36.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ ЕКОНОМІЧНИМ ДИСЦИПЛІНАМ ШЛЯХОМ ФРОНТАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

В.С. Білошанка, канд. екон. наук, доцент

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Важливим чинником в управлінні освітнім процесом в університеті залишається внутрішній контроль, покликаний виконувати роль зворотного зв'язку між викладачами й студентами.

У теорії і практиці навчання традиційно застосовуються три різновиди контролю: поточний, рубіжний, підсумковий. Вони розрізняються за метою, часом здійснення, застосовуваних засобів та методів. Види контролю нерівноцінні в сенсі об'єктивності, перевірити глибину засвоєння вивченого матеріалу. Для інтенсифікації контролю знань студентів необхідно спиратися як на традиційні, класичні, перевірені часом форми, так і нові педагогічні технології, авторські ноу-хау оцінки знань. Але немає ніяких підстав для відмови від традиційних форм контролю (одним з яких є фронтальний), проте їх слід наповнювати новим змістом, щоб правильно поєднувати контроль, взаємоконтроль і самоконтроль.

У ринковій економіці майбутня трудова діяльність студента пред'являє конкретні і дуже високі вимоги до професійних компетенцій. На практиці відомі випадки, коли молодий фахівець, цікавлячись роботою і проявляючи здатності в ній, ясно усвідомлював, що йому не вистачає знань, з різних причин недоотриманих під час навчання. Ряд причин «недоотриманих» знань: несерйозна самостійна робота, невміння в міжсесійний період розподілити пріоритети, відсутність літератури, слабка установка викладача на вивчення даної економічної дисципліни, слабкий контроль впродовж навчального семестру та в ході сесії.

Контроль знань студентів являє собою співвідношення досягнутих результатів із запланованими цілями навчання [1]. Добре поставлений контроль дозволяє викладачу не тільки правильно оцінити рівень засвоєння студентами досліджуваного матеріалу, але і побачити власні удачі і похибки.

Серед цілей фронтального контролю знань можна виділити наступні: перевірити виконання домашнього завдання [2], виявити підготовленість студентів до вивчення нового матеріалу, перевірити ступінь розуміння і засвоєння нових знань. У залежності від змісту він проводиться по матеріалах попередніх лекцій або по окремих розділах і темах курсу.

Різноманіття вживаних в ході фронтального контролю форм опитування допомагає розвинути велику гнучкість у відтворенні матеріалу, що сприяє розвитку різних здібностей студентів. Усне опитування як діалог викладача з групою (фронтальне опитування) проводиться зазвичай на перших етапах навчання, коли: потрібне уточнення і класифікація знань; перевіряється, що вже засвоєно на цьому етапі навчання, а що вимагає додаткового навчального часу або інших способів навчальної роботи.

В ході фронтального контролю важлива продумана система питань, які перевіряють не тільки здатність студентів запам'ятовувати і відтворювати інформацію, а й усвідомленість засвоєння, здатність міркувати, висловлювати свою думку, аргументувати висловлювання, брати активну участь у спільній розмові, вміння конкретизувати загальні поняття.